

МЕНЕДЖМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Реалії сьогодення, що характеризуються нестабільним розвитком майже усіх секторів національної економіки, відсутністю державної підтримки та захисту вітчизняних підприємств, а також невідрегульованістю багатьох механізмів управління і негативними змінами стану підприємства під впливом мінливого зовнішнього середовища, обумовлюють необхідність поглибленого розвитку питань забезпечення адаптації та стійкості підприємств, підтримки достатнього рівня безпеки та стабільності функціонування у невизначених ринкових умовах. На теперішній час постає проблема менеджменту економічної безпеки підприємств з використанням інноваційних технологій.

Поняття «економічна безпека» в термінології науки з'явилося зовсім нещодавно і, як будь-яких новий термін, на початковому етапі існування не має загальновизнаного тлумачення. Теоретичні основи визначення базових питань економічної безпеки було розглянуто у працях зарубіжних науковців, таких як: І. Ансофф, У. Баумоль, Р. Брейлі, Ю. Бриггем, Дж. Ван Хорн, П. Друкер, М.Х. Мескон, М. Портер, Ф. Хедоурі, а також вітчизняних: М. Бендікова, Ф. Євдокимова, С. Ляшенко, Д. Ковальова, Г. Козаченко, Н. Лоханової, Е. Олейникова, Н. Подлужної, Е. Раздиної та інших.

Метою дослідження є систематизація основних проблемних питань менеджменту економічної безпеки, уточнення та обґрунтування поняття «економічна безпека підприємства».

Актуалізація останнім часом у науковій літературі підходів до визначення поняття «економічна безпека підприємства», а також передумов його дослідження пов'язана з тим, що економічні реформи, які відбуваються в Україні, є вагомими чинниками становлення та розвитку підприємств як сфери прояву економічної активності населення держави, а економічна безпека підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки є важливою складовою національної безпеки та конкурентоспроможності країни, невід'ємною з огляду на забезпечення життєздатності кожної особи. Відтак, існує потреба у включенні економічної безпеки до планової роботи на кожному підприємстві з огляду на надзвичайно ускладнені умови вітчизняного економіко-правового середовища підприємницької діяльності; неусунені наслідки фінансово-економічної кризи; інфляційні процеси та зниження купівельної спроможності населення; викривлене конкурентне середовище внаслідок «співпраці» бізнесу і влади, що створює інколи неперборні проблеми у доступі підприємств до ринків та господарських ресурсів, прав діяльності; малокеровані процеси розвитку крупно-форматних об'єктів торгівлі, які, володіючи надмірним фінансовим потенціалом, витісняють з ринку менш ліквідні та конкурентоспроможні суб'єкти торгівлі; очікування посилення тінізації товарообороту після зміни системи оподаткування.

Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його науково-технічного, технологічного, виробничого і кадрового потенціалу від прямих чи непрямих економічних загроз, наприклад, що з неефективною науково-промисловою політикою держави або формуванням несприятливої довкілля, та здатність до її відтворення.

Узагальнюючи погляди вчених на визначення категорії «економічна безпека підприємства», варто зазначити, що під економічною безпекою підприємства слід розуміти стійке, яке протидіє впливу руйнівних чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, поточне функціонування підприємства за умови максимально безризикового використання ресурсів і можливостей, орієнтації на базові цілі та стратегію, наслідком чого є нарощування високого потенціалу розвитку.

Таке трактування у повній мірі розкриває всі особливості категорії економічної безпеки та враховує цільові завдання, які має вирішувати система менеджменту економічної безпеки:

- необхідність протидії та локалізації негативних чинників і загроз як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ підприємства;
- постійна підтримка стійкого ефективного функціонування в умовах нестабільності та невизначеності;
- гостра необхідність оптимального розподілу та використання доступних ресурсів;
- розширення існуючих можливостей на ринку, об'єктивна оцінка сильних і слабких сторін підприємства, цільове використання конкурентних переваг;
- орієнтація базових функцій системи економічної безпеки підприємства згідно з обраною стратегією розвитку, місією та базовими основоположними цілями;
- динамічне нарощування високого потенціалу розвитку для реалізації в майбутніх періодах.

Економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого — є частиною (елементом) економічної безпеки системи вищого рівня і суб'єктом, що забезпечує виконання функцій регіоном, державою. У перехідні періоди розвитку економіки домінуючими є дослідження макроекономічних аспектів економічної безпеки.

Головна мета менеджменту економічної безпеки підприємств є забезпечення її стійкого і максимально ефективного функціонування час й забезпечення високого потенціалу розвитку та зростання підприємства у майбутньому. Найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів підприємства, необхідне

виконання цілей цього бізнесу, досягається шляхом запобігання загрозам негативних впливів економічну безпеку підприємства міста і досягнення таких засадничих функціональних цілей економічній безпеці підприємства.

Економічну безпеку підприємства можна трактувати, як:

— стан захищеності усіх систем підприємства при здійсненні господарської діяльності в певній ситуації;

— стан всіх ресурсів підприємства (капіталу, трудових ресурсів, інформації, технологій, техніки, прав) та підприємницьких здібностей, при якому можливе найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного та соціального розвитку, здатність запобігати або швидко нівелювати різні внутрішні та зовнішні загрози;

— сукупність організаційно-правових, режимно-охоронних, технічних, технологічних, економічних, фінансових, інформаційно-аналітичних та інших методів, спрямованих на усунення потенційних загроз та створення умов для забезпечення ефективного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до їхніх цілей та завдань;

— стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту.

Забезпечення стійкого розвитку підприємства потребує формування системи менеджменту економічної безпеки, яка передбачає реалізацію сукупності важливих функцій. До основних функцій системи відносяться:

1) підтримка максимально безпечної, стабільної та ефективного поточного функціонування підприємства;

2) своєчасне прогнозування можливих загроз і ризиків, а також наслідків їхньої дії та розробка цільових заходів зі зменшення негативних впливів на діяльність підприємства;

3) безризикове використання ресурсів та їх своєчасне поповнення;

4) постійне нарощування потенціалу розвитку підприємства.

Кожна з наведених функцій системи економічної безпеки підприємства деталізується наведеними нижче функціональними завданнями, які мають вирішуватися у процесі поточної діяльності:

1) забезпечення високого рівня фінансової незалежності роботи підприємства;

2) досягнення високої конкурентоспроможності техніко-технологічної бази підприємства;

3) організація високої ефективності менеджменту;

4) забезпечення високого рівня кваліфікації і мотивації персоналу;

5) мінімізація впливів результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища.

Отже, застосування системного підходу до управління підприємством та його безпеки може стати запорукою його успіху. При цьому всі члени команди - від підприємця і керівника до рядового працівника - мають, особливо в кризових, конфліктних і подібних до них ситуаціях, серйозно ставитися до проблеми особистої безпеки і безпеки організації. Для цього менеджер і фахівець служби безпеки повинні ретельно освоїти та ефективно застосовувати основні способи управління організацією, персоналом і системою безпеки в підприємницькій діяльності.

Подальшого розвитку потребують дослідження в напрямі формування комплексної системи діагностики та моніторингу стану економічної безпеки підприємств, яка забезпечить об'єктивну оцінку сучасного їх стану та прогнозування майбутнього з урахуванням перспектив розвитку самого підприємства й очікуваних змін зовнішнього середовища з метою своєчасного передбачення негативного впливу та ефективного попередження кризових явищ.

Відомості про авторів

БАБЕЛЮК Ірина Володимирівна

Магістрант факультету менеджменту, спеціальність 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет

Наукові інтереси: економічна безпека підприємств, управління економічною безпекою підприємств.

Телефон: 0666592186

e-mail: irinka_2092@mail.ru